

KOULUHYVINVOINNIN TUKIMALLI

Opetusajatuksia: Malli 11/2024. Birger Holm 19.7.2024. Rehtori.fi.

<https://rehtori.fi/kouluhyvinvoinnin-tukimalli/>

- MITÄ?** **Havaintoesitys** ja **näkökulma** kouluhyvinvointiin ja oppilaan kouluvaikeuksiin puuttumisen keinoihin. **Peruskoulun käyttöteorian osa.**
- KENELLE?** **Oppilaiden kouluhyvinvoinnista vastaaville viranomaisille:** kuntien opetuksen ja kasvun toimialoille, rehtoreille ja opettajille sekä hyvinvointialueiden oppilashuollon työntekijöille, kuten kouluterveydenhoitajille, koulukuraattoreille ja koulupsykologeille.
- MIKSI?**
- 1) **Auttaa** oppilaiden kouluhyvinvoinnista vastaavia viranomaisia oppilaan kouluvaikeuksiin puuttumisen keinojen kehittämisessä ja olemassa olevien keinojen valikoinnissa.
 - 2) **Edistää** kouluvaikeuksiin puuttumisen keinovalikoiman tuntemusta, kouluhyvinvoinnin ja kouluvaikeuksien kokonaisvaltaista ymmärrystä.
 - 3) **Toimia** oppilaiden kouluhyvinvoinnista vastaavien ammattilaisten henkilökohtaisten käyttöteorioiden kehittämisen virikeaineistona.
 - 4) **Toimia** kouluhyvinvointia koskevien ajatusten, kysymysten ja kehityskohteiden virikkeenä.
- MITEN?**
- 1) **Alustus.** Mallin laatija pitää mallista alustuksen keskusteltuaan ensin tilaajana toimivan viranomaisen kanssa hänen toiveistaan.
 - 2) **Itsenäinen hyödyntäminen.** Viranomainen tutustuu malliin itsenäisesti ja hyödyntää sitä itsenäisesti.

RAKENNE

Dia 1 KOULUHYVINVOINTI JA YLEINEN HYVINVOINTI

Kouluhyvinvointi on osa koululaisen yleistä hyvinvointia. Koulu vahvistaa kouluhyvinvointia sitä ylläpitävin ja kouluvaikeuksia ennakoivasti ehkäisevin toimenpitein. Kouluvaikeuksien ilmaantuessa niihin puututaan. Kouluvaikeuksien käsittelyllä pyritään palauttamaan oppilaan kouluhyvinvointi.

Yleinen hyvinvointi on myös lapsen ja nuoren koulun ulkopuolista elämää. Sitäkin vahvistetaan ja ylläpidetään vaikeuksia ehkäisevin toimenpitein. Vaikeuksien ilmaantuessa niihin puututaan ja niitä käsitellään. Koulun ulkopuolinen hyvinvointi ja vaikeudet heijastuvat oppilaan kouluhyvinvointiin. Lapsen hyvinvoinnista huolehtiminen on huoltajan tehtävä. Koulun tehtävänä ei ole pitää huolta oppilaan koulun ulkopuolisesta hyvinvoinnista, mutta koulun on tuettava lapsen hyvinvoinnista huolehtivia huoltajia ja oltava yhteistyössä lapsen hyvinvoinnista vastaavien muiden viranomaisten kanssa. Hyvinvointialueiden alaisuudessa koululla toimivat oppilashuollon työntekijät ovat linkkinä oppilaan kouluhyvinvoinnin ja yleisen hyvinvoinnin kysymyksissä.

Dia 2

KOULUHYVINVOINNIN TUKIMALLI

Kouluhyvinvoinnin tukimallissa oppilaiden kouluhyvinvointi, kouluvaikeudet ja kouluvaikeuksiin puuttumisen keinot on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Siinä kouluhyvinvointi nähdään sujuvana opiskeluna, yleisenä hyvinvointina, väkivallattomuutena, asiallisena käytöksenä ja laillisena toimintana.

Näitä vastaavat kouluvaikeudet ilmenevät oppimisvaikeuksina, erilaisina huonovointisuuden oireina, koulukiusaamisena ja konflikteina, asiattomana käytöksenä ja asiattomina tekoina sekä laittomana toimintana.

Edellä mainittuihin kouluvaikeuksiin on niille ominaiset puuttumiskeinot: oppimisen tuki, oppilashuolto, oppilaiden kiusaamisen ja konfliktien käsittely, ojennus ja kurinpito sekä oikeudelliset toimet.

Kouluhyvinvoinnin osa-alueet, kouluvaikeuksien ja kouluvaikeuksiin puuttumisen limittyvät tosielämässä kuitenkin toisiinsa. Oppilaan kouluvaikeudet voivat tulla esiin yhdellä kouluhyvinvoinnin osa-alueella, mutta niiden syyt ovat usein laajemmat ja vaikeuksiin puuttumisen keinot on valikoitava sen mukaisesti. Ensisilmäykseltä ilmeisin puuttumisen keino ei ole välttämättä vaikuttavin tapa puuttua oppilaan kouluvaikeuksiin. On löydettävä sopiva kombinaatio.

Dia 3

1. OPPIMISEN TUEN VYÖHYKKEET

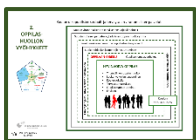

Kuvion keskiössä yleinen opiskelu ja sen sujuvoittamiseksi yleisopetuksessa tehdyt toimenpiteet ja lähtökohdat kolmiportaisen tuen tarpeelle.

Kuviossa kuvatut oppimisvaikeuksiin puuttumisen asteet etenevät tuen tarpeen esiintymisen myötä vyöhykkeittäin yleisestä tuesta alkaen, tehostetun tuen kautta erityisen tuen eri antamismuotoihin. Viimeisimpänä tai muiden tukimuotojen rinnalla on koulun ulkopuolinen opiskelu. Vuosiluokkiin sitomaton opetus on nostettu mallissa esiin omana mainintanaan. Kaikkia oppimisen tuen keinoja ei ole mainittu tässä mallissa, mutta niistäkin käytävä keskustelu saattaa olla hyödyllistä tämän kuvion pohjalta.

Dia 4

2. OPPILASHUOLLON VYÖHYKKEET

Kuvion keskiössä on hyvinvoiva oppilas ja oppilaan hyvinvointia yleisesti edistävät yhteisöllinen oppilashuolto, koulun ja oppilashuollon yleiset toimenpiteet.

Kuvio etenee vyöhykkeittäin oppilaan huonovointisuuden oireilusta ja avun tarpeen havaitsemisesta läpi oppilashuollon eri puuttumiskeinojen kautta kohti koulun ulkopuolisten sosiaali- ja terveysalan viranomaisten palveluja. Koulun oppilashuollolliset ja koulun ulkopuoliset palvelut täydentävät usein toisiaan, eivätkä ole toisiaan poissulkevia.

Dia 5

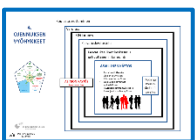
3. KIUUSAAMISEN JA KONFLIKTIEN KÄSITTELYN VYÖHYKKEET

Kuvion keskiössä on väkivallattoman koulun tavoite ja koulun ennaltaehkäisevät toimenpiteet turvallisen kouluympäristön saavuttamiseksi. Kuvio nostaa tarkastelun kohteeksi koulun keinovalikoiman koulukiusaamisen ja konfliktien ilmetessä. Koulukiusaamisella ja konflikteilla on taipumuksena aktivoida myös kouluhyvinvoinnin muut osa-alueet: koulun oppilashuollon ja koulun ojentuskeinot. Koulun keinovalikoiman päättyessä aktivoituvat myös koulun ulkopuolisten sosiaali- ja terveysalan viranomaisten palvelut ja tietyissä tapauksissa tilanteeseen voidaan asianomaisten taholta hakea oikeudellista ratkaisua.

Dia 6

4. OJENNUKSEN VYÖHYKKEET

Kuvion keskiössä on yhteiskunnan jäseniltä odotettu asiallinen käytös ja koulun toimenpiteet asialliseen käytökseen kasvattamiseksi. Kuviossa edetään asiattoman käytöksen ilmaannuttua vaiheittain kohti vahvempia kurinpidon keinoja.

Kaikkia asiattomaan käytökseen puuttumisen keinoja ei ole lisätty tähän mallin, mutta niistäkin käytävä keskustelu saattaa olla hyödyllistä tämän kuvion pohjalta.

Dia 7

5. OIKEUDELLISET VYÖHYKKEET

Kuvion keskiössä on laillinen toiminta ja koulun laillisuuskasvatus. Oikeudellisten vyöhykkeiden mallissa laitton toiminta johtaa tietyissä tapauksissa rikosilmoitukseen ja poliisin tutkintaan ja siitä koituihin mahdollisiin oikeudellisiin seurauksiin. Eräissä tapauksissa koulun on viranomaisen ominaisuudessa tehtävä aloite oikeudellisten toimenpiteiden aloittamisesta. Aloitteen tekijöinä toimii vähintään yhtä usein laittoman toiminnan kohteeksi itsensä kokeneet asianomaiset: oppilaat ja heidän huoltajansa. Useimmiten koulussa tapahtuneisiin lievempiin laittomuuksiin voidaan ja pidetään tuloksellisempaa puuttua koulun keinovalikoimassa olevin muilla menetelmin. Koululaisilla ja koulun työntekijöillä on kuitenkin sama lainsuoja kuin yhteiskunnan muillakin jäsenillä. Koulu ei ole Suomen oikeusjärjestelmästä irrallinen organisaatio.

Dia 8

AJATUKSIA, KYSYMYKSIÄ JA KEHITYSKOHEITA

Tämä dia on tarkoitettu kouluhyvinvoinnin tukimallin käsittelyn tueksi. Sen avulla voidaan nostaa työstettäväksi eri kysymyksiä, joista tämän mallin käsittelyn yhteydessä tahdotaan keskustella. Kysymykset vaihtelevat organisaaton ja sen toimijoiden tarpeiden mukaisesti.

Keskustelun kautta voi nousta myös esiin kehityskohteita. Kehityksen kohteena voi olla ymmärryksen kartuttaminen, yhteisöllisen oppilashuollon ja kouluvaikeuksiin puuttumisen prosessit tai jokin muu aiheelliseksi katsottu kehityksen kohde.